

## Lódzi szakszervezeti delegáció

Háromnapos tapasztalat-cserére lengyel szakszervezeti delegáció érkezett Szegedre. Maria Jasieczek, a pedagógus-szakszervezet lódzi területi bizottságának titkárát, Krzysztof Baszczyński, a pedagógus-szakszervezet lódzi kerületének elnökét és Ryszard Malinowski, a lódzi kerület elnökhelyettesét tegnap, kedden fogadta Agoston József, az szmt. vezető titkára és Fabula Andrásné, a Pedagógusok Szakszervezetének megyebizottsági titkára. Ma, szerdán arra is nyílik lehetőség, hogy találkozzanak Sárdi Lajossal, a Pedagógusok Szakszervezete központi vezetőségének titkárával.

## Elhunyt Dirner Zoltán

Életének 85. évében, hosszú betegség után elhunyt Dirner Zoltán tanácskezelő egyetemi tanár, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi — Egyetem Gyógyszerhatástani Intézetének nyugalmazott igazgatója.

1903. augusztus 1-jén Kassán született, ahol középiskoláit végezte. Budapesten kezdte, majd Szegeden folytatta medikustanulmányait, melynek befejeztével 1927-ben avatták orvosdoktorrá. Szolgálatát az egyetemen az Általános Kórtani Intézetben kezdte, majd néhány hónap múlán a Gyógyszertani Intézetben folytatta. Ebben az intézetben eltöltött 30 év után, 1958-ban, az akkor megalakuló gyógyszerésztudományi kar negyedik szervezeti egységeként felállított Gyógyszerhatástani Intézet vezetésére kapott megbízást. Ezt az intézetet vezette egészen 1973-ban

bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig. Amikor átvette a Gyógyszerhatástani Intézet vezetését, az egészségügyi miniszter egyidejűleg három évre megbízta az új gyógyszerésztudományi kar vezetésével is, így ő lett a kar első dékánja.

1937-ben szerezte meg az egyetemi magántanári képesítést, és a bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjasaként egy évet töltött az ottani egyetem kolloidkémiái intézetében. Orvosok és gyógyszerészek százait tanította hosszú, munkás élete során, nemcsak a gyógyszeres hatásainak ismeretére, hanem a tudományos gondolkodásra, a szenvedő emberek szeretetére. Boldogok lehetnek a tanítványok, akik Dirner Zoltán gondolatainak nevelkedtek, az ő humanitását és tudományos igényességét hordozzák magukban, s ezzel őrzik meg a síron túl is élő emlékét.

## A válságágazat szalagavatója

Egyik jónévű szegedi gimnáziumunk háziünnepsége háziotránytól lett hangos. Az történt ugyanis, hogy a negyedikesek szalagavató ceremóniáján, amikor a végzősök képviselője a szónoki emelvényre lépett, s mindenki főkészült, hogy ugyanazokat a frázisokat fogja majd hallani, mint ez szokásos évtizedek óta, a várt csiszolt fordulatok helyett érdes, göcsörtös mondatok követték egymást. Arról, hogy az alma mater nem a boldogság, a felhőtlen ismeretgyarapítás konfliktusoktól mentes otthona volt, Arról, hogy a tanárok közül sokan nem érdemelték ki a diákok elismerését és háláját sem. Hogy mást vártak, mást szerettek volna kapni, és mást nyújtani önálló véleményformálásban, a megtanult visszaadásában, kölcsönös megértésben... Hogy ez az oktatás nem az az oktatás, amelyről annyit szónokoltak, és szónokolnak, s amelyet vártak.

Az történt ugyanis, hogy a fiatalember a tanári segédlettel, vagy mondhatnánk felügyelettel megírt ünnepi beszédet a zsebében hagyva, saját véleményét mondta el a tanintézet teljes nyilvánosságára előtt.

Micsoda skandalum!...

\*

A tantestület egy ilyen esetet követően persze a teljes megosztottság képét mutatja. Bizonyos vezetői körök és a szimpatizánsok természetesen *felháborodnak*. Arcpírítónak, sértőnek, megtorlani szükségesnek vélik, sőt követelik a nyilvános inzultust. Arcukba vágott kesztyűnek, nyers pimaszságnak értékelik az esetet, s nem restek emlékeztetni arra, hogy a diák már több esetben kitűnt kirívó magatartásával, tekintélyt nem tisztelő megnyilvánulásával. És már szervezők is a fegyelmi bizottságot, mely az újabbkori Nyilas Misi ügyét a rend és a közfegyelem megővésének

érdekeiben a klasszikus módszerekkel kívánná lerendezni.

A másik csoport az *ellenzők*. Azoké a tanároké, akik nem (nagyon) ütköznek meg azon, ha a kollektív "irka-falon" olyan diák-feliratokat is találnak, amelyek kérdőjeleket biggyesztenek társadalmi berendezkedésünk hirdett alapelvei mellé is. Mert azt vallják, jobb ha a fiatalok kérdései nyilvánosságot kapnak, mintha cenzúrázzák a gondolatokat... Azoké a nevelőké, akik párbeszédet hirdetnek értékviszályok éveinkben a legérzékenyebb, legnyitottabb nemzedékkel abban a hitben, hogy nemcsak a hivatalok által kiépített mederben folyhat gondolatcsere tanár és diák között... Azoké a pedagógusoké, akik unos-untalan pártjukat fogják a párttűtőknek, meggátolva olykor-olykor a fegyelmi megtorlásokat is.

Azután van még a tantestület tagjainak egy harmadik csoportja, azoké, akik lelkiismereti válságként élik át, hogy egy évfolyam képviselője nem hálattelt szívvel gondolt arra az életpályaszakaszra, amelyet irányításuk alatt töltött el... Hiszen *ők mindent megtettek*, amit idegrendszerüktől, társadalmi helyzetüktől és az államilag előírt tantervi kööttségektől engedélyezett lehetőségeiktől tellett. Hiszen tudásuk, igyekezetük legjavát igyekeztek nyújtani óráról-órára. Hol vétettek el, mit hibáztak?... — kérdezik ők valóságos, őszinte belső válságban. És ez a válság nemcsak egyéni válságuk, hanem az egész oktatásügyé.

Mert hogy a magyar oktatás ügye nem szakítható ki társadalmunk teljességéből.

\*

Amikor a fiatalember botrányt és önvizsgálatot egyként indukáló spontán szavai kopogtak a tornaterem hirtelen elcsöndesült falai között, már az utcán volt a

Heti Világgazdaság friss száma, amelyben egy cikk a magyar iskolaügyet, „a magyar társadalom egyik legrégibbi és legnehezebben kezelhető válságágazataként” aposztrofálta. Az ott olvasható interjú alanya egy olyan alternatív gimnáziumot kíván létrehozni, amelyet önigazgató testület irányít, a tantárgyak összetételét és a tananyagot a pedagógusok közössége határozza meg.

A hagyományostól eltérő, sőt a jelenlegi, tervutasításos jellegű, porosz mintájú oktatási gyakorlattal dacoló tervezett gimnázium feltehetően csak magányos sziget lesz a hazai oktatásügyi reformoktól csak a felszínen barázdált tengerében. Ugyanakkor példát szolgáltathat az olyan oktatási intézmények hasznosságára, amelyben a pedagógusok nagykorúsítása egyesül a diákság elképzeléseivel arról a világról, amelyben élni és munkálkodni fog majdán. Ahol a tanuló és pedagógusi önkormányzat nem formális, de a tanár-diák bizalmi viszony alapvetően meghatározó tényezővé válik.

\*

A legitimációs válság kifejezése az utóbbi években tűnt föl a magyar szociológiai, politológiai szakeikkek mondataiban. A köztudat sok esetben nem is tud mit kezdeni vele. Nos, itt egy eleven, élő példa rá, a szalagavató ünnepség derűs hangulatában fölhangzó jel, figyelmeztetés. A kérdőjeleket, egyetemeken és középiskolákban, mind markánsabban megfogalmazzák a fiatalok, s egyre több helyen már nemcsak a sikerültebb osztályfőnöki órákon, szemináriumokon. A kérdésre pedig válaszolni kell, s nemcsak szavakban, hanem a válságágazat „kibontakozási programjának” mielőbbi megvalósításával is.

Pavlovits Miklós

## Értékmentők vagy áldozatok?

Az emberek többsége irítozik a másságtól. Aki a sorból kilóg, bizvást ellenérzést vált ki a tömegbe simulókból, vagy legalábbis rácsodálkozást. Valahogy így vagyunk mostanság a nagy családokkal. A háromnál több gyereket tisztességgel nevelő és ráadásul harmóniában élő szülők, gyerekek már-már gyanúsak. Az egyik végletes vélemény szerint áldozati bárányok, a másik megítélés értelmében a valóság talajától messze elrugaszkodott örültek. Miért is? Mert elszoktunk attól, hogy élnek még e hazában olyanok, akik mindenféle nehézség ellenére, életük legfőbb értelmét és értékét abban látják, hogy a folytatkozó nemzethez becsületes, — a mutatott példa okán — családszerető embereket adjanak. Ma — az egyikék, és a „legfeljebb csak kettőt akarok” világában — valóban normaszegő magatartás négy, vagy — uram bocsá — ennél több utódot nevelni. Az ellenérzések másik oka pedig az általánosítás, miszerint manapság csak a társadalom periferiáján élő, utódokat csak nemző és nem nevelő nagy családokkal egy kalap alatt emlegetjük azokat, akik számára tényleg a legszentebb ügy a gyermekek vállalása, becsületes, dolgozó életre vezetése, a család összetartozásának, mint sorshatározó értéknek a megmutatása.

Tavaly júniusban Győrött, Fami fantáziánéven alakult az országban elsőként egyesület a nagycsaládok egységbe tömörítésére. Ezt követte a budapesti székhelyű Nagycsaládok Országos Egyesülete. A hét végén tartja alakuló ülését a szegedi csoport. Szervezőjétől, Balogh Elemértől, a JATE jogi karának tanársegédjétől — aki természetesen maga is hamarosan már három gyermeket nevelő apa lesz — kérünk tájékoztatást.

Jogilag független, önálló felelősséggel és költségvetéssel rendelkező egyesület a szegedi, amelynek rendes tagja lehet minden, három vagy ennél több gyermeket nevelő magyar állampolgár, valamint azok az idős emberek, akik már felnevelték és útjára bocsátották gyermekeiket. Az idősebb korosztály munkájára kivált számíthatnak tapasztalataik okán. No meg azért is, mert az egyesület ügyes-bajos dolgainak intézésében a több szabadidővel rendelkező nyugdíjasok igen sokat segíthetnének.

A pártolótárságnak nincsenek formai feltételei. Intézmények, vállalatok pártfogását éppoly szívesen veszik, mint a magánembereket. Elsősorban nem anyagi támogatást várnak tőlük. Példának okáért most, a kezdet kezdetén, örülnének, ha üres raktárhelyiséget ajánlana valaki a már gyűlö gyermekruhák elhelyezésére. A tagsági díj első hallásra soknak tűnik, évi 500 forint. Ha gyorsan hozzáteszük, hogy részletben fizethető, már korántsem oly riasztó, s ha sorra vesszük az egyesület tervezett szolgáltatásait, akkor a tagdíj nyereséges „befektetés”.

A szolgáltatások ugyanis valóságos, kézzelfogható segítséget kívánnak nyújtani a szerényebb anyagi körülmények között élő nagy családoknak. Egyelőre még csak tervekről van szó, a megvalósítás sikere függ a társadalom — konkrétan: az intézmények, vállalatok — megértésétől, segítőkészségétől. Az egyesületi tagok számára szeretnék kiharcolni az olcsóbb utazást a tömegközlekedési eszközökön, mérsékeltbb jegyárakat a strandbelépők esetében. Keresik a lehetőséget speciális, nagy autók elfogadható áron történő vásárlásának. Ingyenes jogsegélyszolgálat, tejjegy, a cukorgyáraktól nagy tértelben vásárolt, olcsóbb cukor, használt gyermekruha -cipő, -játék — egyelőre ennyi szerepel a szolgáltatások listáján, amely menetközben nyilván bővül.

Ez az egyesület, persze, korántsem szolgáltató szervezet. Erdemi munkája jöszerevel pénzben ki sem fejezhető. Az értékmentés, amit felvállal, filléreket át nem számolható. Miféle értékeket akar újra felmutatni, avagy inkább visszahozni? Az anyaság presztízsét, a legszebb női hivatás és „munkakör” megbecsülését, az anyagi nehézségek ellenére is jól működő a több gyermek tisztességes nevelésére vállalkozó családmódellet. Példát kíván mutatni egy olyan korban, amikor a család működési zavarai okán félelmetes méreteket ölt a deviancia, és amikor az emancipáció jellege alatt a nőket férfiaknak nevelik, megfélemlítve a fő küldetésükről.

Kalocsai Katalin

## Díjátadások

Kedden Debrecenben kiosztották a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Atommagkutató Intézetének pályadíjait. Az Atomki már hagyományszerű pályázatára az idén minden korábbinál többen neveztek be: nyolc megye 29 középiskolájából 116 diák készített dolgozatot, s ez éppen duplája a tavalyinak.

A „Fizikai módszerek alkalmazása az élettani kísérletekben” című témakörben az első díjat *Uray Lóránd*, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziumának negyedikesé nyerte. Második és harmadik díjat — megosztva — hármát-hármadik adtak ki.

„A fizika szerepe az orvostudományban és az orvosi gyakorlatban” témakör első díját *Osváth Szilvia*, a Jászapáti Mészáros Lőrinc Gimnázium másodikosa szerezte meg.

### Zenei naptár

## Amerikai zene a Nemzetiben

Szimfonikus koncertjeink megszokott — klasszikus, romantikus, kevés 20. századi — zenei étrendjét kellemesen meglepő frissességgel üdítette a hétfői *Gershwin-Bernstein* est a Szegedi Nemzeti Színházban. Valójában igen nehéz feladatra vállalkozott a Szegedi Szimfonikus Zenekar, élén *Cser Miklóssal*, hiszen egy tőlük meglehetősen távol álló stílusban, illetve ebben előadói rutinnal nem rendelkezvén kellett pódiumra vinniük Gershwin és Bernstein műveit. Ezt, s főként a muzikusok igényes játszanivalóját szem előtt tartva, nem vallottak szégyent az előadók. A zenekari koncertdirigensként ritkán hallható Cser Miklós — jómagam is most találkoztam vele először ilyen minőségben — igen jó kvalitású karmesterként mutatkozott be. Biztos kezű, határozott, tisztá, világos mozdulatai vannak, kellő temperamentum s lendület, biztos ritmus és arányos, jó formaérzék uralja zenei elképzeléseit.

Azonban Gershwin *Egy amerikai Párizsban* című kompozíciójának, és kevésbé ugyan, de a Bernstein-műveknek is — *Candide nyitány* és *West Side Story szvit* — kissé egysíkúra sikerült az előadása, azaz éppen azok a fűszerek hiányoztak, illetve volt belőlük kevés, amelyek megadják a pikantériát, izét, zamátát. Tisztességes nekifeszüléssel álltak a feladathoz. A gershwin, illet-

ve bernsteini kibővített, mondhatni mamut szimfonikus zenekar dirigálásakor azonban inkább a nagyobb egységek, felületek határoztak megmintázására, ritmusban, színben, karakterben, bőles súlypontozással ugyan, csupán a lényegesebbeknek vélték ízebb megvalósításra törekedni, ám sok szellemes hangsúlybeli effektus, dzsesszes elemek, ritmusjáték, dinamikai, s megformálási részletfinomágnyi ötlet maradt matt, s közömbös.

Például a *West Side Story* megkomponálásakor a zenei anyaggal való vívódásairól így ír naplójában Bernstein: „A fő probléma: végiggyengszlyozni az opera és a Broadway, a realizmus és a költészet, a balett és a »csak tánc«, az elvont és a tematikus között.” Ez a kötéltáncművészet viszont bravúrosan valósult meg a musicalben, s a mű előadása is csak akkor szikrázóan izgalmas és szuggesztív, ha ez a sokarcúsága „láthatóvá” válik. S a musicalhez, illetve előadói stílusához — amely szintén Bernstein szavai nyomán a művészetnek az az ága, amely amerikai eredetű, a leginkább megfelel nyelvüknek, ritmusuknak, magatartásuknak, életformájuknak — idomulni, főként koncertpódiumon, amikor sem látvány, sem cselekmény nem vonja el a hallgató figyelmét a zenei anyagtól, s annak európai lelkelettel az amerikai

világát hűen visszaadni, ismerlem kellő előadói gyakorlat lehetősége nélkül, rendkívül nehéz feladat. Ráadásul Bernstein adekvát dirigálásával lemezekben is hozzáférhetőek a koncerten hallott művek, s ha még a hallgatónak — mint jómagamnak is — olyan nagy szerencséje volt, hogy Bernstein élőben láthatta és hallhatta, mikor saját műveit dirigálta, akkor kikerülhetetlen, hogy ezen interpretációs ideához mérjünk.

Az est szólistája *Gershwin F-dúr zongoraversenyének* magánzólamában *Fellegi Ádám* volt. A hálás zenei anyagot nagy kedvvel és odaadással szolgáltatta meg, s a közönség lelkes fogadtatását ráadásokkal, remek Gershwin-zongoradarabokkal viszonozta.

Berényi Bogáta

## Az MTV elnöke Szegeden

Munkalátogatást tett tegnap Szegeden *Bereczky Gyula*, a Magyar Televízió elnöke. Dél előtt a megyei párt-székházban találkozott és megbeszélést folytatott aktuális tájékoztatáspolitikai kérdésekről *Szabó Sándorral*, a megyei pártbizottság első titkárával. Kora délután az MTV Szegedi Körzeti Stúdióban *Regös Sándor* stúdióve-

zetővel és *Juhász Imrével*, a pártalapszervezet titkárával tanácskozott *Bereczky Gyula*. A munkamegbeszélésen szóba kerültek a stúdió kollektívája által jelenleg készülő műsorok, a technikai felszereltség további korszerűsítési lehetőségei, és más aktuális gondok megoldása is.